

BICZO ZALÁN

Az Akadémia a francia megszállás alatt

Az Akadémia működéskére súlyos csapást mért az 1809. évi francia háború. A diákság már májusban egyre nagyobb számban hagyta el az akadémiát – jelentette a főigazgató a helytartótanácsnak, akik visszaírtak, hogy bár a tanulók távozását nem lehet megakadályozni, de törekedni kell arra, hogy amennyire megtehető, az előadásokat ne halasszák el. A főigazgató már 1809. június 13-án iskolai szünetet rendelt el, az ifjak egy része Győrből eltávozott. Az akadémiai ifjúság jelei 1809-ben megmutatták, hogy részt vállalnak a haza sorsának tevéleges alakításában is. A Győr alá rendelt nemesi katonaság, a Napóleon által Alsó-Ausztriába parancsolt francia sereggel a Győr városával szomszédos Kismegyernél megütközve, 1809. június 14-én csatát veszített. A nemesi felkelők közé 29 diák állt be, és harcolt a kismegyeri csatában.

Úgy intézkedett a helytartótanács, hogy azok a diákok, akik a franciák ellen vívott csata után folytatni akarták tanulmányaikat, felsőbb évfolyamra léphetnek, de csak akkor, ha az iskolaév indításakor különbözeti vizsgát tesznek. Mind a 29 harcoló akadémista nevét nem tudjuk, de húsz neve álljon itt, e lapokon, emlékezetül. FORRÁS?

I. éves joghallgató: Vida József

II. éves joghallgatók: Rummy Sándor, Takács Gábor, Viasz Imre

I. éves bölcslethallgatók: Ádám Ferenc, Dukácz Ferenc, Gaál Mihály, Imre József, Madarász József, Márffy Mihály, Rákóczy József, Zámoczy Károly

II. éves bölcslethallgatók: Csábrácz József, Andsfelder Antal, Komjáti József, Mückschütz Pongrác, Nemes Pál, Pozsonyi János, Schrámkó Mihály, Vörös Mihály

A győzedelmes francia sereg ezután a várost ostromolta, bár Győr ellenállt, de segítséget sehonnan sem kapott, és így 1809. június 24-én megnyitotta kapuit a francia had előtt.

Az akadémia épületében nagy károkat okozott a francia ostrom. Paintner főigazgató Branischa tanárral együtt gróf Narbonne francia katonai kormányzóhoz (Gouverner de Raab) és Lauriston kapitányhoz, a francia dragonyosezred vezetőjéhez fordult, s kérték őket, hogy nyújtsanak oltalmi oklevelet az akadémistáknak, és az intézetet ne engedjék a csapatok számára elfoglalni. 1809-ben a főigazgatósági irodát és a levéltárat a francia megszállás után az akadémia épületéből átvitték a nemzeti rajziskola egyik helyiségébe.

Gróf Narbonne megígérte, hogy nem engedik az intézet helyiségeit lefoglalni és Napóleon császárnak is az volt az akarata, hogy a magyar közoktatás zavartalanul folytatódjon. Ennek ellenére nem lehetett az akadémiát újra megnyitni, mert a városi és megyei előkelőségekből alakult Vegyes Bizottság foglalta el az akadémiát, Jenő olasz alkirály testőrsége és katonai börtönök számára. Emiatt a főigazgató minden akadémistát távozásra kért az intézetből, de a győri hallgatókat a városban maradt tanárok magánlakásukon oktatták.

Paintner főigazgató, mivel Győrben nem érezte magát biztonságban, gróf Narbonne, és Ferenc király engedelmével elhagyta a várost, 1809. augusztus 12-én visszavonult rátóti préposti birtokára, majd 1809. augusztus 29-én a Tatán tartózkodó király elé járult, és az akadémiát ért súlyos csapások miatt ideiglenesen az akadémia Pécsre helyezését javasolta. A király Paintner kérelmét hajlandó volt elfogadni, de közben Győrről a Vegyes Bizottság

a főigazgató javaslatáról nem tudott, és októberben az akadémia épületének felújításába kezdtek. Az 1809. október 14-i békekötés után, 1809. november 9-én megérkezett a helytartótanácsból az 1809. október 31-én kiadott királyi határozat az akadémia ügyében. A határozat rendelkezett arról, hogy miután a béke helyreállt, és a franciák kivonulnak Győről, az akadémia továbbra is a városban marad.

A franciák 1809. november 15-én hagyták el az akadémia épületét, és 1809. november 17-én vonultak ki a városból. Az akadémia igazgatója november 21-én megtartotta az ünnepélyes tanévnyitót, bár ekkor még kevés tanuló volt a városban, és a tanárok egy része sem tért még vissza Győrbe. A megnyitó napján utazott át a városon Ferenc király, aki tájékozódott az igazgatótól az intézet állapota és a tanulók száma felől, és kijelentette, hogy az akadémia székhelye Győrött marad.

A tíz napos ostrom által okozott épületkárok, és a magas hadisarc közel ötmilliós veszteséget jelentett a polgárságnak. A város a kincstárhoz kényszerült kölcsönért folyamodni, amit egészen 1845-ig törlesztenie kellett. A tanítás 1809. december elsejével kezdődött meg, Paintner Mihály Antal 1810. január 15-én tért vissza Győrbe. Alighogy a javítások végére értek, 1810. őszén földrengés rongálta meg az intézetet.

Az 1810-es évek eleje még mindig a franciák által okozott károk és a földrengés nyomait viselő akadémia állandó felújításával telt el. Nehezen, több évi sürgetés és ígérek után sikerült helyreállítani az épületet. A terhek viselését sem a helytartótanács, sem a győri közalapítványok nem akarták vállalni. Baranya és Szerém vármegyék 1812-ben ismét kísérletet tettek az akadémia Pécsre helyezése érdekében. Nagy segítséget jelentett számukra Paintner főigazgató kiállása a visszahelyezés ügyében. Sajnos Paintner Győr városának nem volt elkötelezett híve, sokszor összeütközésbe került a városi hatóságokkal, nem egyszer próbálta Pécs városába visszavitetni az akadémiát. Kezdeményezésére a helytartótanács két ízben is felszólította a zirci cisztercita rendet, hogy hajlandó volna-e a Pécsre visszatérő akadémiát elvállalni. A király azonban 1809-ben hozott döntését nem akarta megváltoztatni: Győr városát nem akarta egyik jövedelmi forrásától megfosztani, és megakadályozta a pécsi terveket.

